

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 11. marca 1874.

O b s e g: Načrtane tarife zemljiškega davka v sosednih deželah. — Nekoliko o umetnem gnoju. (Konec.) — Prvo desetletje Matice slovenske. — Spomini na deželni zbor Kranjski. (Dalje.) — Moj pès. — Naši dopisi. — Novičar.

Národno-gospodarske stvari.

Načrtane tarife zemljiškega davka v sosednih deželah.

Po §. 28 postave od 24. maja 1869. leta *) imajo okrajne cenilne komisije pri pretresvanji vrstilnih tarif tudi na tarife okrajev sosedne dežele ozir jemati, to je, primerjati jih s tarifo tistega okraja sosedne dežele, ki se meji z domačim okrajem. Isto ima po §. 30 omenjene postave storiti deželna cenilna komisija.

Po 3. odstavku §. 31 pa ima deželna komisija ob enem skrbeti, da se obmejnimi okrajnim komisijam sosedne dežele vrstilna tarifa mejnih krajev svoje dežele s potrebnimi podlagami vred naznani, in da se le-tem dotičnikom odpre, da jo lahko pregledajo in se pritožijo.

Ali se to po predpisu zgodilo ali ne, nam ni znano.

*) Na vprašanje: ali se še dobé kateri iztiski te postave, odgovarjamo, da še, ker nam je društvo „Slovenije“ več sto iztisov te postave blagodušno brez plače za razdelitev izročilo; samo to prosimo, naj vsak, kdor je želi, pride ali pošlje po njo, če pa je želi po pošti, naj za vsak iztisek priloži 2 kraje. za poštino.

Vred.

V Velkovškem vrstilnem okraju (Völkermarkt) III., ki se meji s Kamniškim in Kranjskim okrajem, so načrtane tarife tako-le za razred:

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
Njive . .	12 gl. — kr.	9 gl. — kr.	7 gl. 25 kr.	5 gl. — kr.	3 gl. 30 kr.	1 gl. 50 kr.	— gl. — kr.
Senožeti .	14 „ 50 „	12 „ 50 „	10 „ — „	8 „ — „	6 „ 25 „	3 „ — „	1 „ 40 „
Vrti . .	12 „ 50 „	10 „ — „	8 „ — „	6 „ 25 „	— „ — „	— „ — „	— „ — „
Pašniki .	3 „ — „	1 „ 40 „	1 „ — „	— „ 50 „	— „ 25 „	— „ — „	— „ — „
Planine .	1 „ 20 „	— „ 85 „	— „ 65 „	— „ 50 „	— „ 35 „	— „ — „	— „ — „
Gozdi . .	2 „ — „	1 „ 70 „	1 „ 40 „	1 „ 10 „	— „ 80 „	— „ 50 „	— „ 20 „

V Belaškem vrstilnem okraju (Villach) III., ki se meji z Radoliškim okrajem, so načrtane tarife tako:

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
Njive . .	14 gl. — kr.	11 gl. 50 kr.	8 gl. 50 kr.	5 gl. 50 kr.	2 gl. 80 kr.	1 gl. 30 kr.	— gl. — kr.
Senožeti .	15 „ — „	12 „ — „	9 „ — „	7 „ — „	4 „ 75 „	2 „ 70 „	1 „ 20 „
Vrti . .	15 „ — „	12 „ — „	9 „ — „	— „ — „	— „ — „	— „ — „	— „ — „
Pašniki .	1 „ 60 „	— „ 55 „	— „ 35 „	— „ — „	— „ — „	— „ — „	— „ — „
Planine .	— „ 80 „	— „ 50 „	— „ 30 „	— „ 20 „	— „ — „	— „ — „	— „ — „
Gozdi . .	2 „ — „	1 „ 50 „	1 „ — „	— „ 70 „	— „ 40 „	— „ 20 „	— „ — „

V Tominskem vrstilnem okraju (Tolmein) II., ki se meji z Radoliškim, Kranjskim in Planinskim, so načrtane tarife tako-le:

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
Njive . .	13 gl. — kr.	10 gl. 50 kr.	8 gl. — kr.	6 gl. — kr.	4 gl. — kr.	3 gl. — kr.	1 gl. 50 kr.
Senožeti .	19 „ — „	14 „ — „	10 „ — „	7 „ — „	4 „ 50 „	2 „ 70 „	1 „ 20 „
Vrti . .	15 „ — „	12 „ — „	6 „ — „	3 „ — „	— „ — „	— „ — „	— „ — „
Pašniki .	2 „ 30 „	1 „ 20 „	— „ 60 „	— „ 25 „	— „ — „	— „ — „	— „ — „
Planine .	— „ 80 „	— „ 50 „	— „ 30 „	— „ 20 „	— „ 6 „	— „ — „	— „ — „
Gozdi . .	1 „ — „	— „ 75 „	— „ 55 „	— „ 25 „	— „ 10 „	— „ — „	— „ — „

Vsakako čudno pa je bilo to, kar se je zgodilo lansko poletje v Kamniškem cenilnem okraju, kjer je cenilna komisija županom onega okraja ukazala, naj svoje mnenje o Koroških tarifah, ki so takrat že izgotovljene bile, izrekó o tem: ali so une tarife primerno narejene ali ne? Nemec bi to imenoval ein „Hirschauerstückel“; kajti šembrano „kunšten“ človek bi moral biti tak, ki bi si upal soditi o tem, ali so tarife tuje dežele primerne tarifam domače dežele, ko še ne vé, kakošne so domače? Tudi paragrafa za to ne najdemo v postavi nikjer, zato prasimo sl. okrajno cenilno komisijo v Kamniku, naj nam očitno to uganjko reši. Postave za novo uravnavo zemljiškega davka v nobenem svojem §. ne govori o tem, da bi kakošna reč skrivna morala biti, zato se sme in se mora vse očitno vršiti. Skrivnosti delajo sumičenje, očitnost dela zaupanje.

Kaj je lani ta ali uni župan poročal na gori omenjeno vprašanje, tega nismo zvedeli; to pa vemo, da je marsikter župan zdaj nekako osupnjen, ko Kranjsko tarifo primerja s Koroško.

Ker po gori navedenem §. 31 so pritožbe pripuščene tudi zoper tarife sosednih okrajev, zato po željah nam razodetih naznanjamo tarife onih okrajev sosednih dežel, ki so na meji naših, in s katerimi je primerjanje postavno izrečeno.

V Sežanskem (Sesana), edinem vrstilnem okraji, ki se mejí s Postojnskim okrajem, so načrtane tarife tako-le:

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Njive . .	15 gl. — kr.	11 gl. — kr.	8 gl. — kr.	5 gl. — kr.	3 gl. — kr.	1 gl. 10 kr.
Senožeti .	18 „ — „	10 „ 50 „	5 „ 50 „	3 „ — „	1 „ 20 „	— „ — „
Vrti . .	26 „ — „	20 „ — „	15 „ — „	11 „ — „	— „ — „	— „ — „
Vinogradi .	25 „ — „	20 „ — „	13 „ — „	8 „ — „	3 „ 50 „	— „ — „
Pašniki .	1 „ 20 „	— „ 60 „	— „ 5 „	— „ — „	— „ — „	— „ — „
Gozdi . .	4 „ 25 „	3 „ 50 „	2 „ — „	1 „ — „	— „ — „	— „ — „

V Celjskem vrstilnem okraji (Cilli) II., ki se mejí s Kamniškimi okraji, so tarife načrtane tako-le:

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
Njive . .	20 gold.	14 gold. — kr.	10 gold. — kr.	7 gold. 50 kr.	5 gold.	3 gold.	1 gold. 75 kr.
Senožeti .	25 „	20 „ — „	15 „ — „	11 „ — „	8 „	5 „	2 „ 70 „
Vrti . .	20 „	14 „ — „	10 „ — „	— „ — „	— „ — „	— „ — „	— „ — „
Vinogradi .	12 „	6 „ — „	4 „ — „	— „ — „	— „ — „	— „ — „	— „ — „
Pašniki .	6 „	3 „ 75 „	1 „ 35 „	— „ 50 „	— „ — „	— „ — „	— „ — „
Planine .	1 „	— „ 50 „	— „ 20 „	— „ — „	— „ — „	— „ — „	— „ — „

V Brežicah (Rann); ta cenilni okraj se mejí s Krškim; tarife so načrtane tako-le:

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Njive . .	23 gl. — kr.	18 gl. — kr.	14 gl. 11 gl. — kr.	9 gl. — kr.	6 gl. 50 kr.	3 gl. 50 kr.	2 gl.	
Senožeti .	28 „ — „	22 „ 50 „	17 „ 13 „ 50 „	10 „ 50 „	7 „ 50 „	5 „ 50 „	3 „	
Vrti . .	31 „ — „	24 „ 50 „	18 „ 11 „ 50 „	— „ — „	— „ — „	— „ — „	— „	
Vinogradi .	35 „ — „	29 „ — „	18 „ 14 „ — „	10 „ — „	6 „ 25 „	2 „ 30 „	— „	
Pašniki .	7 „ — „	5 „ — „	4 „ 2 „ 60 „	1 „ 50 „	— „ 50 „	— „ — „	— „	
Gozdi . .	3 „ 70 „	2 „ 70 „	2 „ 1 „ 40 „	— „ 80 „	— „ 40 „	— „ — „	— „	

Opomba. Če katera številka ni prav, naj blagovoli dotična okrajna komisija to nam očitno naznaniti, da županije morejo prav reklamirati.

Vzemite zdaj tarife svojega domačega okraja v roke; primerite tarife vaše soseske s temi z ozirom na to, kakošna je vaša zemlja in una, — kakošno podnebje pri vas in tam, — kakošne razmere gospodarske tu in tam, — kjer se pridelki lože in bolje spečajo in vse drugo, kar se mora v poštrevzeti pri odložbi čistega doneska (Reinertrag), potem boste v stanu vsaj ne kako presoditi tarife sosednih okrajev.

Gledé na Primorsko berite tehtni govor poslanca dr. Pajerja v lanskem deželnem zboru Goriškem, — gledé na Koroško stavite si pred oči, da v Velikovski okrajni cenilni komisiji so bili izvrstni izvedeni možaki, ki imajo glavo in srce na pravem mestu, in da deželni komisiji na čelu je stal referent, ki zasluži, da se mu vsak Korošec ponižno odkrije.

Kako se je na Štajarskem postopalo pri računstvu tarif, nam je sicer dobro znano, vendar je to stvar reklamantov, da najdejo vzrok tako čuda velicih razločkov. Mi za zdaj o tem še ne moremo govoriti.

Še en svét: Vse županije enega cenilnega okraja naj se, kolikor mogoče, združijo skupaj v eno pritožno vlogo.

Nekoliko o umetnem gnoju.

Spisal Fr. Kuralt.

(Konec.)

Tudi hlevski gnoj, pomešan z gvanom ali pa s fosfati, je dober živež rastlinam, ker se mu s tem pomnože vsi oni deli rastlinske hrane, kateri so mu popred pomanjkovali ali pa jih je samo malo imel.

Največi pridelki so onda, ako se gnjilec pomešan s fosforno kislino za gnoj rabi. Vse eno je to, ako se kakor mineralične soli ali pa v organski zvezi kakor gvano, koščena moka itd. rabi. Angleškim poljedelcem je glavno načelo to, da hlevski gnoj se mora z drugim gnojem mešati, kateri ima mnogo gnjilca in fosfora, katerih hlevskemu gnoju več ali manj manjka.

Na koliko časa se mora s takim gnojem zopet na novo gnojiti, to pa je odvisno od zemlje, ali je boljša ali slabša, od rastlin in tudi od njegovega delo-

vanja na rastline. Perugvano deluje najbolje prvo leto, že manj drugo, in še manj tretje leto. Koščena moka pa po skušnjah najbolje stori drugo in tretje leto. Vidi se tedaj, kako dobro in koristno je to, ako se drug z drugim meša, da se njih delovanje na vse tri leta primerno razdeli.

Po dr. Wolfvih naznanilih deluje:

Imé gnoja:	Od 100 delov oddá rastlinam v		
	1. letu	2. letu	3. letu
Kri	90 delov	10 delov	— delov
Chilisalpeter	100 „	— „	— „
Norveški gvano . . .	60 „	25 „	15 „
Koščena moka . . .	30 „	35 „	35 „
Perugvano	60 „	25 „	15 „
Poudretta *)	65 „	25 „	10 „
Urate **)	65 „	20 „	15 „

Tudi to je zelo od zemlje odvisno: koliko takega gnoja se mora na en oral vzeti, kakor tudi od rastline, podnebja in dobrote gnoja. V mrzli zemlji ga je več potreba, kakor v gorki, slabega gnoja več, kakor dobrega; oljnate rastline ga zopet več potrebujejo, kakor žitne.

Navadno se rabi v suhem stanju, ker tak se lahko z roko strosi. Na Angleškem ga rabijo tudi pomešanega z gnojnico, ter ga potem tako polivajo po zemljišču. Tudi nas učijo skušnje, naj se nikar ne strosi ves na enkrat, ampak večkrat med tem, ko rastline rasto, po dvakrat ali trikrat, kajti zemlja se tako najbolje zboljša, rastline pa imajo zmirom v pravi meri hrane.

Umetni gnoj je od velike važnosti za poljedelstvo. Le z njegovo pomočjo mi zemlji lahko povrnemo to, kar smo jej z žetvo vzeli, le z njegovo pomočjo moremo zemljo prisiliti, da nam rodi obilno. Hlevski

*) Človeško blato podelano z gipsom, apnom in ilovico v prah.

**) Človeška scavnica tudi pomešana.